

Knjige družbe sv. Mohorja za l. 1899.

Postrežba bolnikom. Za domačo porabo in bolniške strežnice spisal dr. Alojzij Homan. Izdala družba sv. Mohorja. — To je priročna knjižica, katera v štirih poglavjih daje primernih navodil o postrežbi in hrani bolnikom, kaže, kakšna bodi prva pomoč v sili ter uči slovenske matere, telesno vzgajati in oskrbovati zdrave in bolne otroke. Akoravno je vsakateri teh odlomkov za naše zdravje zelo važen, vendar nas zanima prav posebno tretji: o prvi pomoči v sili; to pa zato, ker se za vse drugo more človek poprej vsaj nekoliko pripraviti, a kadar se zgodi naknadna nesreča, treba brž vedeti za pravo in najboljše sredstvo, sicer je lahko vse zamujeno. L. 1886. je izšla v Ljubljani drobna brošurica z naslovom: „Kratek navod o prvi pomoči pri nezgodah.“ Spisal dr. Alojzij Valenta. Ta spis so oddajali tudi po šolah. Primerjaje ta navodila z našo knjižico smo našli, da se še precej vjemajo in tudi izpopolnjujejo v novi knjižici. Vendar te moti n. pr. ko bereš tu na str. 44: „Če pri gašenju vapna pade delavec v jamo, izvleci ga hitro, polij ga z vodo, ki je z jesihom okisana, in rešil si mu morda življenje.“ Dr. Valenta pa uči na str. 14: „Pri opečeninah po apnu je dobro, opečene dele obvezati s platnenimi cunjami, v olju pomočenimi.“ Pod naslov „Sočivje“ str. 36 pač ne spada tudi salata, zelje, krompir, repa, korenje, redkev, špinača pa hren.

Naše ljudstvo bo to knjižico bralo sicer rado, a še ljubša bi mu bila, ko bi se nekateri izrazi rabili manj šolsko, n. pr. str. 43, 44: „alkalije pa nam razjedó kožo, z alkalijami razjedeno kožo polij z vodo, namešano s kisom.“ Ta arabski izraz naj bi se kar zamenjal z bolj domačim „lugom“ in še kaj dostavilo.

Četudi vemo, da se je težko čisto pravilno in po domače izražati o take vrste spisu, vendar bi se morali vsekako izpremeniti nekateri stavki, n. pr. str. 22: „Kdor ostane domá, ni na vojski ubit“; str. 92: „Cepljenje povzroči lahko obolenje na pravih kozah“. Toživnik srednjega spola naj bi bil dosleden; namestu: „stolči“: „stolci“.

Pripomnimo, da Kneipp poleg kratkih gorkih kopelj za male otroke priporoča tudi mrzle, da se bolj utrdijo; marsikaj pa za naše navadne kmetiške razmere ni primerno, kar v uvodu priznava gospod pisatelj tudi sam Sicer pa ta knjižica uči, kakor se bere pri Sirahu (38, 1): „Spoštuj zdravnika zavoljo potrebe, zakaj Najvišji ga je ustvaril.“ V. B.

Avstralija in nje otoki. Spisal Ivan Vrhovec, c. kr. profesor. Izdala in založila družba sv. Mohorja v Celovcu l. 1899. 8°. Str. 222. — To knjigo je spretno, mikavno in poučno spisal profesor Ivan Vrhovec. Knjiga nas seznaja z avstralskimi deželami in prebivavci, zlasti še s čudnimi nazori o Bogu, svetu, družinskem življenju, s šegami in navadami avstralskih divjakov. Na drugi strani pa uči ta knjiga preprosto ljudstvo, da so tudi ti ljudje kakor oni, da

se dadó učiti in mikati, posebno, če se pokristijanijo. V knjigi je jezik izboren, tisek jako ličen, podobne so dobro izbrane.

Omeniti pa moramo, da bi odbor bolje storil, ko bi nam poskrbel najpoprej opise bližnjih dežel, potem še evropskih sploh in izvenevropskih. Upamo, da se odbor našemu mnenju pridruži. O. B. Š.

„Premišljevanja o presv. Rešnjem Telesu.“ Spisal Janez K. Pagan. Po italijanskem izvirniku Slovincem priredil duhovnik Krške škofije. Kakor vsako leto, tako je družba sv. Mohorja izdala zopet za l. 1899 nabožno knjigo in molitvenik. Moramo reči, da je izbrala prav srečno. Naša knjiga opisuje kaj živo in lepo najsvetejši zakrament in najsvetejšo daritev vsestransko ter nas uči moliti, občudovati, hvaliti in pogosto prejemati našega G. Jezusa Kristusa. Učeni in pobožni duhovnik je rabil v ta namen sv. pismo in cerkvene učnike, ascete svete katoliške cerkve in najboljše primere iz življenja človekovega. Zato imaš pripravno knjigo, kadar greš molit presv. Rešnje Telo, vzemi jo v roke, kadar greš k sv. maši, ne pozabi je, kadar se pripravljaš za sv. obhajilo. Izbrani „vzdihljeji“ in vedno se menjajoče „iskrice“ koncem vsacega izmed 31 premišljevanj jim dajejo neko posebno mičnost ter podpirajo spomin, da se dalje mudi pri večnih resnicah dotičnega odstavka. V drugem delu so tri sv. maše. Na prvi, kakor se bere v praznik presv. Rešnjega Telesa, ima pobožni vernik vzorec drugih sv. maš v misalu. Druga sv. maša pa je znamenita zato, ker kristijana z mnogimi pomišljaji tako rekoč kar sili, da misli na besede, da — pobožno moli. V lavretanskih litanijah in pri naslednjih molitvah se knjiga pač preveč drži latinskega izvirnika. Zato kliče namesto: Sv. Mati božja! — sv. božja porodnica! namesto: „da bomo vredni obljub Kristusovih“ — „da postanemo vredni obljub Kristusovih“. Bodo pri taci, že v naše meso in kri prešli molitvah — konservativni! Sicer pa moramo jezik pohvaliti; le tu pa tam kaka malenkost zbode oko ali uho n. pr. na strani 45 „da se začne raztajati“, na strani 82 je izpadla nikavnica v 3. v. sp., na strani 88 „so prihiteli počastiti“, na strani 187 in 189 „zamorejo, zadobila“ (čemu „za“?). Stara slovenska beseda „žrtev“ se tudi ne bo zlepa udomačila med našim ljudstvom. Na strani 40. sp. bi bila brez škode izpadla primera iz prevoda. Slednjič pa tako bogoljubno knjižico priporočimo po sv. Avguštinu: „Tolle, lege!“ Prosto poslovenjeno: „Tole beri!“ V. B.

„Zabavna knjižnica za slovensko mladino.“

A. Kosi, učitelj v Središču. VIII. zvezek. V Ljubljani. Cena 30 vinarjev. O svojem podjetju gospod izdajatelj in urednik sam pravi na platnicah, da časniki v obče prav povoljno sodijo o njem, in da se je zelo omilila ta knjižnica šolski mladini — višje sto-

pinje po vsej domovini. Ni čuda, saj res donša kaj primerne spise, tudi pisava je dovolj lahka za mladino. V tem-le zvezku so sicer „Kresnice“ skoraj nekoliko preučeno a temeljito opisane, a s takimi spisi je težava; izraze: infuzoriji, bakterije bodo lažje umeli g. učitelji. Dodano je nekaj glasbe in navržena „zmešana štrana“ z raznovrstnimi uganjkami. Oziralec „koti“ namesto „kateri“ naj se ne rabi. Na strani 34 naj bi bil urednik odgnal „zlodeje moskite“, na strani 39 pa bolj slovenski povedal, da dunajski dežniki in solnčniki „pridejo ceneje“.

V. B.

Slovanska knjižnica. Snopič 86, 87, 88. 12°. Str. 246. Cena 54 kr. — Ta snopič nam podaje v slovenskem prevodu dve noveli znamenitega češkega pesnika Svatopluka Čecha. Da se s pisateljem samim nekoliko seznanimo, pridejan je primerno spredaj kratek obris pisateljskega delovanja Čehovega. Prva novela — socijalna — ima naslov „Jastreb contra Hrdlička“, ali po slovensko „Jastreb proti Golobu“. Prelagatelj je češki naslov obdržal, ker sta v njem lastni imeni dveh pglavitnih oseb. Kaže nam ta novela žalostni in pretresljivi konec lahkomišelnega „Hrdličke“, nekega oskrbnika, kateri zaradi malovernosti izgubi najpoprej svojo dobro službo, a potem pride zaradi zapravljenosti v zadrego, da si mora denarja izposojati od trdosrčnega

in grabežljivega grajščaka Jastreba, in ker tudi to lahkomišelnost zapravi, mu je nazadnje po dražbi vsa imovina prodana, vsled česar Hrdlička obupa, si kupi za zadnje svoje krajcarje še samokres. Konča si življenje, ne mené se za svojo osirotelo družino, ki se sicer po srečnem slučaju reši iz gmotnega propada. — Glavna značaja sta jako verno risana in tudi konec Hrdličke je v značaju utemeljen ter ob enem spričuje, da more le vera človeka v nesreči vzdržati; a te Hrdlička ni imel. Tudi drugi značaji so tu več ali manj resno po življenju narisani. Posebno simpatična je hči Hrdličke, Julia, zaradi svoje značajnosti nasproti podlici Jastrebu. — Druga novela, „Prve skrbi“, je zopet zanimiv odlomek iz življenja. Obči značaj te povesti je bolj prirčen, ker nam kaže, kako se mlada hčERICA grajščaka gospoda Velimskega trudi, da bi svojega, po umrli ženi že dolgo let neutešljivo žalujočega očeta z novim zakonom osrečila in razvedrila, kar se ji tudi posreči. Vendar je precej neverjetno, skoro nenaravno, da bi mladostna deklica, ki se komaj zaveda, kar nakrat igrala ulogo kake priletne tetke, ki imajo navadno ta posel zakonskega sklepanja. Sicer pa so posamezni značaji zanimivo slikani. Obe noveli bodeta gotovo zadovoljili čitatelja po vsebini pa tudi po prevodu, ki se v obeh gladko bere. Obe povesti sta za precej odrastle bravce.

J. Š-a

Glasba.

II. redni koncert „Glasbene Matice“ v Ljubljani dné 17. prosinca t. l. — Izreden večer je pripravila Glasbena Matica prijateljem glasbe s tem, da je dobila virtuoza Ondříčka za sodelovanje. Nastopil je trikrat, vselej ga je občinstvo burno pozdravljalo, in ne zastoj, zakaj dobilo je vselej kaj za nameček. Igral je pa to-le 1. Raff: Suita (tri stavke); 2. Bach: Preludij g-mol, in Fuga d-mol; 3. Smetana-Ondříček: Fantazija na „Prodano nevesto“. Ondříčkovo igranje je v vsakem oziru virtuosno. Poslušavec ga izpočetka v težavnih pasajah občuduje; ko se je pa z umetnikom seznanil, mirno uživa njegovo nepresegljivo godbo. Ondříčkova postava je pravi vzor dovršenega umetnika. Mirno stoji s svojimi goslimi, z glave se mu usipajo obilni črni lasje, njegove poteze so krepke, izrazite.¹ Bolj živahen je bil njegov mladi spremljevalec na klavirju, g. Viljem Klasen, ki je kazal veliko umetnost

v tem, da se je udajal vsem finostim igranja na gosli, a tudi samostojno in čustveno razvijal svoje moči. Ugajal nam je zbor s spremljevanjem vojaške godbe v Haydnovem odlomku iz oratorija „Stvarjenje“, tudi v Dvořákovem „Eia mater“ in Händelovem „Aleluja“ (iz „Mesija“), manj pa v Försterjevi „Beseda, sladka domovina“. Ta večer je namreč nastopil šolski zbor Glasbene Matice, kar ni bilo dosti previdno. Hvala vrlemu vodju gu. Mateju Hubadu, da se je ves večer obnesel tako dobro. Velika zgornja dvorana „Narodnega doma“ je bila napolnjena do zadnjega prostora. Vsem udeležencem ostane ta večer v najlepšem spominu. Dr. Fr. L.

Tri Aškerčeve balade za srednji glas s spremljevanjem klavirja zložil Risto Slavin. Op. 3. Komisijonalna založba L. Schwentner v Ljubljani. Cena 2 K 40 h. — Aškerčeve balade „Poslednje pismo“, „Javor in lipa“ in „Poroka“ je skladatelj odel s sijajno glasbeno obliko. A to ni le oblika: to je glasbena beseda. Deklamator mora z modulacijo glasú krepiti izraz misli, ki je v suhi besedi: skladatelj pa mora deklamacijo z melodijo povzdigniti do popolnejšega izraza. To je imel g. skladatelj

¹ Njegovo podobo smo podali l. 1891. na str. 49. Tam mu je lice in čelo še gladko, a sedaj smo zapazili na njem že brazde. Frant. Ondříček se je rodil 29. mal. travna l. 1859.; od l. 1887. sem je c. kr. komorni virtuos.